

geschieden en wel in het Paleis op de Dam te Amsterdam.

Alle drie plechtigheden vonden op dezelfde datum plaats: 27 december '49.

Er vond op die dag in Amsterdam in het Koninklijk Paleis op de Dam een bijeenkomst plaats waar koningin Juliana en alle leden van het kabinet Drees/van Schaik hun handtekening zetten onder een 'akte van soevereiniteitsoverdracht en erkenning' – die 'erkenning' was er een van de aanvaarding der soevereiniteit en van de totstandkoming van de Nederlands-Indonesische Unie en dat gedeelte van de akte werd ondertekend door een delegatie van de 'Republiek der Verenigde Staten van Indonesië'; Hatta was er voorzitter van, Sultan Hamid II een van de leden. 'Het is een voorrecht', zo beëindigde Juliana, nog geen vier maanden vorstin, haar korte toespraak, 'deze daad van overdracht der soevereiniteit te verrichten, tegenover de geschiedenis, of beter gezegd: voor het aangezicht Gods die weet, waarom dit samengaan in vrijheid niet eerder en ook niet later werd bereikt en die het falen kent der generaties maar die ook ziet of wij kunnen dienen in het Plan van de gang der mensheid. Moge dit thans zo zijn.'

Onder de aanwezigen bevonden zich de Negenmannen, onder hen de anti-revolutionair Meyerink, vier oud-ministers: Schermerhorn, Logemann, Jonkman, Beel, en de voorzitters van alle fracties uit Eerste en Tweede Kamer, met uitzondering van die der anti-revolutionairen en communisten; toen de koningin had gesproken, speelde het carillon op het paleis de volksliederen, eerst het *Indonesia Raya*, vervolgens het Wilhelmus. Er waren op de Dam maar weinig belangstellenden.

Door de radio uitgezonden was de plechtigheid in Batavia (de officiële naam werd die dag weer 'Djakarta') te horen. Zij werd er gevolgd in de grote zaal van het Paleis aan het Koningsplein waar Lovink, Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, zijn gezag zou overdragen aan de Sultan van Djokjakarta als vertegenwoordiger van de Verenigde Staten van Indonesië. Hier werd een protocol van bestuursoverdracht ondertekend en enkele minuten voor achttien uur plaatselijke tijd (half twaalf in Nederland) werd het rood-wit-blauw aan de grote vlaggenmast voor het paleis gestreken (menige Nederlander en Indische Nederlander die dit zag, liepen de tranen over de wangen) en rees vervolgens het rood-wit omhoog.

Niet vele Indonesiërs waren er getuige van: enkele duizenden. Maar honderdduizenden waren op de been toen daags daarna, 28 december, Soekarno, per vliegtuig uit Djokjakarta gearriveerd, naar het paleis reed – een intocht die, aldus één der Nederlandse journalisten, 'met geen